

Aile Okulu Projesi Eğitimlerine Katılan Velilerin Proje Kazanımları ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

Ali Rıza Yavrutürk¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan velilerin deneyimleri ve eğitim sayesinde edindikleri becerileri ile ilgili görüşlerini incelemektir. Araştırmaya proje kapsamında eğitimlere katılan ve araştırmaya gönüllü olan 12 veli katılmıştır. Katılımcıların görüşleri araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Daha sonra, veriler içerik analiz metodu ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların proje kapsamında belirlenen kazanımlara ulaştıkları görülmüştür. Sonuç olarak, velilerin aile içi iletişim becerilerinin geliştirdiklerini, aile içi çatışmaların nedenlerini, sonuçlarını, türlerini öğrendiklerini ve çatışma ile baş etme yöntemlerini geliştirdiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların bağımlılık, stres yönetimi, sosyal, duygusal ve ahlaki gelişim alanları ile ilgili birçok kazanım elde ettikleri görülmüştür. Araştırma bulguları alan yazındaki bulgular eşliğinde tartışılmış ve projenin daha verimli olabilmesi için eğitimlerin geniş zaman diliminde yapılması ve uygulamaya dayalı eğitimlerin planlanması ve projenin ülke geneline yaygınlaştırılması ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın velilerle birlikte, öğrencilere, öğretmenlere, rehberlik servislerine, eğitim politika yapıcılarına ve alan araştırmacılara önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile eğitimi, Aile okulu projesi, Veli görüşleri.

Examining the Views of the Parents Who Participated in the Family School Project Trainings on the Project Outcomes

Abstract

The purpose of this study is to examine the experiences of parents who participated in the training within the scope of the Family School Project and their opinions about the skills they acquired thanks to the training. 12 parents who received family training within the scope of the project participated in the research. The opinions of the participants were obtained through the semi-structured interview technique created by the researcher. Then, the data was analyzed with the content analysis method. As a result of the research, it was seen that the participants achieved the gains determined within the scope of the project. As a result, it is seen that parents stated that they improved their communication skills within the family, learned the causes, consequences and types of conflicts within the family, and improved their methods of coping with conflict. In addition, it was observed that the participants achieved many gains in the areas of addiction,

¹ Uzman Psikolojik Danışman, Zile Fen Lisesi, Tokat, Türkiye, a_r_yavruturk@outlook.com, ORCID: 0000-0002-6724-6019

stress management, social, emotional and moral development. The research findings were discussed in the light of the findings in the literature, and in order for the project to be more efficient, suggestions were made about conducting the trainings over a wide period of time, planning practice-based trainings and disseminating the project throughout the country. It is thought that the study makes significant contributions to parents, students, teachers, guidance services, education policy makers and field researchers.

Keywords: Family education, Family school project, Parents' views

Giriş

Covid-19'un Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir salgın olarak kabul edilmesinden sonra dünyanın 107 ülkesinde okulların eğitim öğretime ara verdiği veya uzaktan eğitim yöntemleri ile eğitime devam ettiği bilinmektedir (UNESCO, 2020; WHO, 2020). Salgın sürecinde okulların kapanması, sosyal izolasyon kurallarının uygulanması ve salgının önlenmesine yönelik alınan birçok tedbirin başta ergenler olmak üzere insanlar üzerinde olumsuz sonuçlar doğurduğu araştırmacılar (Çiçek, Tanhan ve Tanrıverdi, 2020; Sintema, 2020; Şahinler, Ulukan ve Ulukan, 2020; Wnag, Pan, Wan, Tan, Xu, Ho ve Ho, 2020) tarafından ortaya konulmuştur. COVID 19 pandemi sürecinin, çocuklarda korku ve kaygının yaşanması (Daniel, 2020; Serin ve Can Koç, 2020), bireysel bakım becerilerinde aksamaların yaşanması (Kara, 2020; Pınar ve Dönel Akgül, 2020) aile içi ilişkilerde sorunların yaşanmasına (Çelik ve Çak, 2021; Serhatlıoğlu ve Göncü, 2020) ve eğitim yaşantılarında birçok problem durumunun yaşanmasına neden olduğu (Gençoğlu ve Çiftçi, 2020; Kırmızıgül, 2020; Tanhan, 2020) bilinmektedir. Pandemi süreci sonrasında da insanlarda bazı psikolojik rahatsızlıkların devam edebileceği ön görülmektedir (Bekaroğlu ve Yılmaz, 2020; Serhatlıoğlu ve Göncü, 2020; Tanhan, 2020; Yıldırım, 2020). COVID-19 salgınının bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de birçok yaşam alanını etkilediği gibi eğitim yaşantıları üzerinde de olumsuz etkileri devam etmektedir (Balcı, 2020; Çelik ve Çak, 2021). COVID-19 salgın dönemi boyunca yaşanan olumsuzlukların etkisini ortadan kaldırmak veya olumsuzlukların etkisini en aza indirmek için Türkiye'de insanların psikolojik durumlarını korumak ve ruhsal sağlık durumlarını güçlendirmek için çalışmaların yapıldığı bilinmektedir (Balcı, 2020; Tanhan, 2020). Bu bağlamda, özellikle okulların kapalı olması öğrencilerin akademik, sosyal-duygusal ve davranışsal olmak üzere birçok alanda olumsuzluklar yaşadıkları söylenebilir. Bu açıdan, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun bilgilendirmelerin yapılması önem göstermektedir. Öğrencilerin, COVID-19 pandemi sürecini anlamaları ve sürecin olumsuz etkilerinden daha rahat kurtulabilmeleri hassas ve etkin bir rehberlik hizmetinin yapılması başta öğrenciler olmak üzere, bütün insanlar için ruh sağlığını

korumak açısından iyileştirici bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Çelik ve Çak, 2021; Yıldırım, 2020).

COVID-19 salgın döneminde olumsuz etkilenen yaşam alanlarından biri de aile yaşam alanı olduğu söylenebilir (Ergül ve Yılmaz, 2020; Çelik ve Çak, 2021). Özellikle aile içi iletişim Covid-19 salgın döneminde genel olarak aile ortamlarında yaşanan problem durumlarının en önemlisi olduğu ortaya konulmuştur (Ergül ve Yılmaz, 2020). Pandemi salgın döneminde aile içindeki yaşanan problem durumlarından en çok etkilenen kişilerin çocuklar olduğu bilinmektedir (Balcı, 2020). Çocuğun zihinsel, sosyal, bilişsel ve duygusal alanlarda gelişimi ilk olarak ailede başladığı göz önüne alındığında, aile ortamında yaşanan olumsuzlukların çocuklar üzerinde ne denli etkili olduğu anlaşılır (Tanhan, 2020). Bu bağlamda, çocuğun okul başarısının yanında kişisel ve sosyal gelişimi açısından aile yaşantısı önemli rol oynamaktadır (Balcı, 2020; Çelik ve Çak, 2021). Çocuğun hayatında aile yaşantısı gelişimi açısından son derece önemlidir. Özellikle, anne ve babaların, görev ve sorumluluklarını bilmeleri, aile içi etkili iletişim becerilerine sahip olmaları, çocuk yetiştirme konusunda bilgi ve beceri eğitimleri almaları, gelişim ve öğrenme psikolojileri genel ilkelerini bilmeleri ve çocuklarını 21. Yüzyıl becerilerine göre yetiştirebilecek bilgi ve davranış örüntülerine sahip olmaları günümüzde gittikçe önem kazanmaktadır (Tanhan, 2020).

Sayılan bu nedenlerle birlikte bu çalışma ile Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan velilerin deneyimleri ile ilgili değerlendirmelerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Böylece Aile Okulu Projesi kapsamında verilen eğitimlerin verilere neler kazandırdığını, aile yaşantılarına ne gibi katkılar sunduğuna ışık tutulmuş olacaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma kapsamında fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen bir araştırmada herhangi bir konu veya durum hakkında katılımcıların deneyimleri, algıları, değerlendirmeleri ve olayları ne şekilde kavramsallaştırdıklarını ortaya koymak için nitel araştırmalarda kullanılan bir desen türüdür (Çepni, 2007; Demirkaya, 2008). Bu bağlamda araştırma kapsamında yapılan içerik analizleri sonucu elde edilen verilerin birbirleri ile ilişkilendirilmesi, kavram haritaları/şekillerine dönüştürülmesi ve olay/durum/olguyu açıklayıcı temaların ortaya çıkarma çalışması yapılır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre, bu sayede veriler daha anlaşılır bir şekilde okuyucuya aktarılır. Böylece ulaşılan sonuçlar betimlenerek aktarılır. Aile Okulu Projesi kapsamında

eğitilere katılan velilerin proje hakkında deneyimlerinin ele alındığı bu çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile veriler elde edilmiş ve elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu bağlamda aşağıda belirtilen sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Katılımcıların “Aile Okulu” kavramını nasıl tanımladıklarını belirlemek?
2. Katılımcıların Aile Okulu Eğitimlerinden sonra aile içi iletişim becerilerinizde nasıl bir değişim olmuştur?
3. Katılımcıların Aile Okulu Eğitimlerinden sonra ahlaki gelişim becerileri, duygusal ve sosyal gelişim becerileri düzeyinde ne tür değişiklikler olmuştur?
4. Katılımcıların Aile Okulu Eğitimlerinden sonra bağımlılıkla ilgili neler öğrendiklerini belirlemek?
5. Katılımcıların Aile Okulu Eğitimlerinden sonra teknoloji kullanımı ile ilgili ne tür bilgi ve beceriler edindiklerini belirlemek?
6. Katılımcıların Aile Okulu Eğitimlerinden çatışma ve stres yönetimi becerilerinde ne tür bir değişim olduğunu belirlemek?
7. Katılımcıların Aile Okulu projesi ile ilgili önerileri ve eleştirilerinin neler olduğunu belirlemek?

Çalışma Grubu

Çalışmada görüşlerine başvuru alan kişiler Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan 12 (8 kadın, 4 erkek) veliden oluşmaktadır. Katılımcılar çalışma durumları ve araştırmaya katılma konusunda gönüllü olma durumları göz önüne alınarak kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016) kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemini araştırmaya kolaylık sağladığı ve ekonomik ilkesine uygun olmasından dolayı yaygın olarak kullanılan bir yöntem olarak değerlendirmektedir.

Tablo 1

Katılımcılar ile İlgili Ön Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Daha önce aile eğitimlerine katılma durumu	Aile projesi eğitimlerine katılma düzeyi (Modül sayısı)
-----------	----------	-----	---------------	--	---

Tablo 1 (Devamı)

Katılımcılar ile İlgili Ön Bilgiler

V1	Kadın	29	Lisans	Evet	8 modülün tamamına katıldım.
V2	Kadın	31	Lise	Hayır	7 modüle katıldım
V3	Erkek	45	Lisans	Evet	7 modüle katıldım
V4	Kadın	43	Lisans	Hayır	8 modülün tamamına katıldım
V5	Erkek	48	Lise	Hayır	8 modülün tamamına katıldım
V6	Erkek	32	Lisans	Evet	7 modüle katıldım
V7	Kadın	36	Lise	Hayır	8 modülün tamamına katıldım
V8	Kadın	41	Lisans	Evet	8 modülün tamamına katıldım
V9	Kadın	43	Yüksek Lisans	Evet	8 modülün tamamına katıldım
V10	Erkek	39	Lise	Hayır	8 modülün tamamına katıldım
V11	Kadın	40	Lisans	Evet	8 modülün tamamına katıldım
V12	Kadın	48	Yüksek Lisans	Evet	8 modülün tamamına katıldım

Not: Çalışmaya katılan veliler “V” olarak kodlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada katılımcıların deneyimleri ve görüşlerini araştırmak için veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek’e (2016) göre, araştırmanın karşılaştırmalı ve sistematik bir çerçevede yapılabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya pratiklik ve kolaylık sağlar. Çalışmada veliler için hazırlanan form, araştırma öncesinde pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada görüşme formu iki veliye uygulanmıştır. Yapılan uygulamalar sonucunda görüşme sorularının işlevselliği test edilmiştir. Daha sonra görüşme formu bir alan uzmanı tarafından incelenerek son şeklini almıştır. Ayrıca, görüşme formundaki sorular dil yönünden değerlendirmek için bir Türkçe öğretmenin incelemeinden geçmiştir. Soruların dil açısından uygun olduğu değerlendirilmiştir. Görüşme formu ilk bölümünde velilerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyleri, daha önceden aile eğitimlerine katılım durumları ve aile projesi eğitimlerine katılım durumları ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise, Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere

katılan velilerin proje ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Ekiz' e göre (2013) yarı yapılandırılmış görüşme formlarında araştırma için hazırlanan sorular, hazırlandığı şekliyle katılımcıya yöneltilir, ancak katılımcılara daha rahat cevaplayabilmeleri ve daha fazla veriye ulaşabilmek için kolaylık sağlanabilir.

Veri Toplama Süreci

Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan velilerin proje sonucunda deneyim ve düşüncelerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma için Trabzon Üniversitesi'nden 29.12.2022 tarihinde E-81614018-000-2200056610 Sayılı olumlu etik kurul kararı alınmıştır. Sonrasında, Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan veliler bilgilendirilmiştir. Gönüllülük ilkesine çerçevesinde çalışmaya katılmak isteyen veliler ile görüşme onay formu imzalatılarak, çalışma ile ilgili yönergeler okunmuştur. Görüşmeler velilerin uygun oldukları zaman diliminde yapılacaktır. Görüşme süreci boyunca terapötik ilişki içerisinde güven verici bir ortam oluşturmaya çalışılmış olup, güvenli bir ortam sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme süresi yaklaşık 40-50 dakika kadar devam etmiş olup, bütün araştırma görüşmeleri 540-560 dakika kadar sürdüğü düşünülmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, çalışma verilerinin elde edilmesi için araştırmacının hazırladığı görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesi sürecinde velilerin önceden onayı alınarak görüşmeler başlanmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra elde edilen veriler veli ile birlikte değerlendirilmiştir. Velinin görüşmeye dair eklemek veya çıkartmak istediği bir kısım veya bilginin olduğu sorulmuştur. Herhangi bir değişiklik olup olmadığı sorulmuştur. Velinin değiştirmek istedikleri kısımlar üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmada nitel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan içerik analizi metodu (Ekiz, 2013) ile veriler sınıflandırılmış ve daha sonra veriler tablolar şeklinde betimlenmiştir. Araştırmada verileri desteklemek için velilerin doğrudan görüşlerine de yer verilmiştir.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

Yapılan çalışmaların bilimsel bir özellik kazanabilmesi açısından çalışmalarda güvenirlilik ve geçerlilik çalışmaları önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan velilerin proje ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan görüşme formunun hazırlanması aşamasında formun hem dil ve anlatım yönünden hem de içerik yönünden uzman görüşünden yararlanması, çalışmanın geçerliliğini olumlu yönde

etkileyen bir adımdır (Çepni, 2007). Çalışma kapsamında velilerle yapılan görüşmeler öncesinde bilgilendirmelerin yapılması, gerekli onayların alınması ve görüşmelerde verilerin not edilmesi güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasına hizmet eden çalışmalar olarak değerlendirilebilir. Görüşmelerde notların alınması, daha sonra alınan notların katılımcı ile değerlendirilmesi nitel çalışmalarda geçerliliğin artırılmasını sağlayan önemli faktörler arasında değerlendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışmanın tüm aşamalarında Amerikan Psikoloji Birliği (APA) ve Amerikan Eğitim Araştırmaları Birliği (AERA) tarafından önerilen etik süreçlere uyulmuştur. Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı (Ad, Soyad, T.C. no vb.) herhangi bir bilgi toplanmamıştır. Katılımcıların kendilerine bir rumuz (kişisel tanımlayıcı isim) vermeleri istenmiştir ve araştırmanın herhangi bir safhasında istemeleri halinde koşulsuz çalışmadan ayrılacakları katılımcılara söylenmiştir. Katılımcıların kişisel mahremiyeti, itibarı ve hakları güvence altına alınmıştır. Araştırma, katılımcı öğrenciler için herhangi bir risk taşımamaktadır. Analiz ve raporlama sürecinde şeffaflık ilkesine uyulmuştur ve yayın etiğine uygun olarak sorumlu ve nitelikli bir yayın yapmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu kısmında çalışma soruları çerçevesinde, Aile Okulu Projesi kapsamında eğitimlere katılan velilerin proje kapsamında deneyimleri ve görüşleri sunulmaktadır. Araştırmaya katılan velilere, “Aile okulu” kavramından ne anlıyorsunuz? Sorusuyla ilgili görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Katılımcıların “Aile okulu” Kavramı ile İlgili Görüşleri

Katılımcı	Aile eğitimi	Aile sorunları	Aile-okul ilişkisi	Aile-öğrenci ilişkisi	Çocuk eğitimi	Ebeveyn eğitimi	Aile merkezli eğitim
V1	✓	✓	✓	✓		✓	✓
V2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
V3	✓	✓	✓	✓	✓		✓

Tablo 2 (Devamı)

Katılımcıların ‘‘Aile okulu’’ Kavramı ile İlgili Görüşleri

V4	✓		✓			✓	
V5	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
V6	✓		✓	✓	✓	✓	✓
V7	✓	✓	✓			✓	✓
V8	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
V9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V10	✓	✓		✓		✓	
V11	✓	✓	✓	✓			✓
V12	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Frekans	12	10	11	10	7	10	7

Tablo 2’ye bakıldığında, velilerin tamamı ($f= 12$) aile okulu kavramından aile eğitimini anladığını ifade ettikleri görülmektedir. Velilerin çoğunluğu ($f= 11$), aile okulu kavramında aile-okul ilişkisini anlarken, bir kısmı da ($f= 10$), aile okulu kavramından aile sorunları, aile-öğrenci ilişkilerini ve ebeveyn eğitimini anladığı görülmektedir. Bir kısım velilerin de ($f=7$) aile okulu kavramından çocuk eğitimi ve aile merkezli eğitimini anladıklarını belirttiği söylenebilir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir;

‘‘Aile okulu kavramı öncelikle bende, aile eğitimlerini çağrıştırıyor. Eğitimin ailede başladığını kabul edersek, aile okulu kavramını aileyi bir okul olarak değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Aile okulu, ailelerde yaşanması muhtemel problem durumları hakkında bilgilendirme veya eğitimler vermeyi de bende çağrıştırıyor. Ayrıca, aile okul kavramını aile okul ilişkisi, aile öğrenci ilişkisi ve anne-baba

eğitimleri hakkında eğitimlerle ilgili bir kavram olarak değerlendiriyorum. Kısacası, aileyi eğitim sisteminin merkezine alan bir kavram olduğunu düşünüyorum” (V1).

“Bence aile okulu demek, aile ile ilgili her türlü problem durumlarının, okul, öğrenci, eğitim süreçleri, anne-baba ilişkileri, anne- baba çocuk ilişkileri, anne-babanın neler yapıp, neleri yapmaması gerektiği gibi aile eğitimleri hakkında eğitimlerin verilmesi demektir. Aile ile eğitimi birleştiren bir kavramdır aile okulu kavramı” (V6)

“Aile okulu kavramı bence aile eğitimlerini çağrıştırdı. Ailelerde yaşanan veya yaşanması muhtemel sorunlar ile ilgili eğitimlerin verilmesi aklıma geliyor. Daha somut bir örnek vermek gerekirse aile öğrenci merkezli problem durumlarını merkeze alan ve daha çok anne babaların öğrencinin eğitim süreçlerine dâhil etme ile ilgili bir kavram olduğunu düşünüyorum” (V10).

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, katılımcıların aile okulu kavramını aile ve eğitim ile ilgili konuların ele alındığı eğitim süreci olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcıların aile içi iletişim becerilerindeki kazanımlar ile ilgili görüşleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Katılımcıların Aile İçi İletişim Becerilerindeki Değişim ile İlgili Görüşleri

Katılımcılar	Farkındalık kazanma	Duyguların ifade edilmesi	Kullanılan dilin önemi	İletişim becerisini geliştirme	İletişim engellerinin farkındalığı	Çatışma çözme becerisi	İletişim kalıplarının farkındalığı
V1	✓		✓	✓	✓	✓	
V2	✓	✓	✓		✓	✓	✓
V3	✓	✓	✓	✓		✓	✓
V4	✓		✓	✓		✓	
V5	✓	✓	✓		✓		✓

Tablo 3 (Devamı)

Katılımcıların Aile İçi İletişim Becerilerindeki Değişim ile İlgili Görüşleri

V6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
V8	✓	✓	✓	✓		✓	✓
V9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V10	✓		✓	✓	✓	✓	
V11	✓		✓	✓		✓	✓
V12	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Frekans	12	8	12	10	8	11	8

Tablo 3 incelendiğinde, çalışmaya katılan velilerin tamamı ($f=12$) eğitimlerden sonra aile içi iletişimde farkındalık kazandıklarını ve aile içi iletişimde kullanılan dilin önemini fark ettiklerini ifade ettikleri söylenebilir. Velilerin çoğu ($f=11$), eğitimlerden sonra aile içi iletişim konusunda çatışma çözme becerisi kazandıklarını belirtirken, velilerin bazıları da ($f=8$), aile içi iletişimde duyguların ifade edilmesi becerisi kazandıkları, aile içi iletişimde iletişim kalıplarının farkındalığını ve iletişim engellerinin farkındalığını kazandıklarını belirttiği söylenebilir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir;

“Eğitim sürecinin sonunda aslında aile ilişkilerimde doğru bildiğim birçok yanlışların olduğunu fark ettim. İletişim dilinin önemini fark ettim. Anlatılandan çok anlatma biçiminin önemini fark ettim diyebilirim. Bunun dışında aile içi iletişimde duygusal iletişimin önemini fark ettim. Duygular sözel ifadelerden daha nemli olduğunu fark etmekle birlikte, duygusal ifade edebilme becerisi ile ilgili bilgi ve beceriler kazandım. Ayrıca, iletişim konusunda bazı kalıpların veya engellerin iletişimi olumsuz etkilediğini, bunun yerine iletişim konusunda çatışma çözme becerisi edindiğimi düşünüyorum. Eğitimden hemen sonra aile yaşantıma edindiğim bilgi ve becerilerin olumlu bir şekilde yansıdığını fark ettim”(V2).

“Aile içi iletişimde iletişim önemli olduğunu biliyordum. Ancak, aile okulu eğitimi ile birlikte farklı örneklerle bilgilerimi tazeledim. Aile iletişimi konusunda önemli bilgiler edindiğimi düşünüyorum. İletişimde kullanılan dilin, ifade biçiminin önemini fark ettim. Özellikle sen dili yerine ben dilini kullanmanın önemini fark ettim. Edindiğim bilgiler aile içi iletişim becerimi geliştirdiğini ve aile içi çatışma çözme becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum” (V4).

“Aile okulu eğitimleri sayesinde aile içi yaşanan sorunların yaşanmasında ve sorunların çözümünde iletişimin ne kadar önemli olduğunu öğrendim. Bu sayede iletişim becerimde önemli farklılıklar oldu. Örneğin, ben farkında olmadan ötekileştirici, sorgulayıcı bir dil kullandığımı fark ettim. Bunun yerine daha olumlu bir dil kullandığımda aile içi iletişimi daha sağlıklı kurabildiğimi fark ettim. İletişimi engelleyen bazı kalıp yargı ve davranışlarının farkına vardım. Bu sayede aile içi problemlerle baş etme becerisi kazandığımı söyleyebilirim” (V11).

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde aile okulu eğitimleri sayesinde aile içi iletişim konusunda önemli kazanımlar elde ettiklerini ve aile içi iletişim düzeyini olumlu yönde etkileyecek bilgi ve beceriler kazandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca, iletişim sürecinde kullanılan dilin önemi, duyguların ifade edilmesi, iletişim kalıpları ve iletişim engelleri konularında önemli kazanımlar elde ettiklerini görülmektedir. Öte yandan, aile içi iletişim ile ilgili farkındalık kazanmaları, bilgi ve beceri edinmelerinin aile içi çatışmalarda problem çözme becerisi geliştirdikleri ifade etmeleri görülmektedir. Katılımcıların gelişim alanlarındaki kazanımları ile ilgili görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Katılımcıların Eğitimlerden Sonra Gelişim Alanlarındaki Kazanımları

Katılımcılar	Bilgi Edinme	Benlik Gelişimi	Sosyal Gelişim	Ahlaki Gelişim	Duygusal Gelişim	Öz Kontrol	Saygı ve Sevgi
V1	✓		✓	✓	✓	✓	
V2	✓	✓	✓		✓	✓	✓

Tablo 4 (Devamı)

Katılımcıların Eğitimlerden Sonra Gelişim Alanlarındaki Kazanımları

V3	✓	✓	✓	✓		✓	✓
V4	✓		✓	✓		✓	
V5	✓	✓	✓		✓		✓
V6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
V8	✓	✓	✓	✓		✓	✓
V9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V10	✓		✓	✓	✓	✓	
V11	✓		✓	✓		✓	✓
V12	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Frekans	12	8	12	10	8	11	8

Tablo 4 incelendiğinde, çalışmaya katılan velilerin tamamı ($f= 12$) eğitimlerden sonra gelişim alanları ile ilgili bilgi edindikleri ve sosyal gelişim alanı hakkında bilgi ve beceri edindiklerini ifade ettikleri söylenebilir. Velilerin çoğu ($f= 11$), eğitimlerden sonra öz kontrol becerisi kazandıklarını belirtirken, velilerin bazıları da ($f= 10$), ahlaki gelişim ile ilgili kazanımlar edindiklerini belirtmişlerdir. Son olarak, velilerin bazıları da ($f=8$), eğitimlerden benlik gelişimi, duygusal gelişim ve sevgi-saygı ile ilgili kazanımlar edindiklerini belirtmişlerdir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Öncelikle bu tür eğitimlerin hem bireysel alanda hem de toplumsal alanda çok önemli işlevler gördüğünü düşünüyorum. Eğitimler boyunca kuşkusuz birçok kazanımlar edindik. Birçok konuda bilgiler edindik. Her bir konu birbirinden önemli konulardı. Benim için en büyük kazanım aile içinde çocuğumla olan ilişkilerimde kendimi kontrol edememe durumu idi. Bu konuda çok faydalı bilgiler edindim.

Ayrıca, insanların sosyal, ahlaki, duygusal ve daha birçok konuda gelişimleri ve nasıl davranılması gerektiği konusunda bu eğitimin bana çok şeyler kattığını düşünüyorum” (V1).

“Ben bu eğitim programında birçok kazanım elde ettiğimi düşünüyorum. Eğitim süreci boyunca çocuklarımızın benlik gelişimleri, sosyal ilişkiler, ahlaki gelişimleri ile birlikte kendilerini nasıl kontrol etmeleri gerektiği konusunda bilgiler edindim. Ayrıca, karşılıklı ilişkilerde sevgi ve saygıya dikkat etmenin önemini daha iyi kavradığımı söyleyebilirim” (V3).

“Programın her bir modülü ayrı bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum. Bireyin benlik gelişimi, sosyal gelişimin etkenleri, duygusal gelişimin önemi ve bileşenleri, karşılıklı ilişkilerde sevginin saygının ne kadar önemli olduğunu örneklerle öğrenmiş oldum. Aslında bu konuları daha önceden bildiğimi düşünüyordum. Ancak, bu program sayesinde bu alanlarda edindiğimiz bilgi ve becerilerin bizim hayatımızda ne kadar önemli olduğunu bir kez daha öğrenmiş oldum” (V5).

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde aile okulu eğitimleri sayesinde velilerin farklı gelişim alanları hakkında bilgiler edindiklerini ve söz konusu gelişim alanlarında edindikleri bilgi ve becerilerin bireysel ve sosyal hayatlarına etki edebilecek önemli farkındalıklar kazandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların Bağımlılık ile ilgili kazanımları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Katılımcıların Bağımlılık ile İlgili Kazanımları

Katılımcılar	Bağımlılığın Tanımı	Bağımlılığın Nedenleri	Bağımlılığın Bileşenleri	Bağımlılığın Sonuçları	Tedavi yöntemleri	Bağımlılık evreleri	Bağımlılık Türleri
V1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 5 (Devamı)

Katılımcıların Bağımlılık ile İlgili Kazanımları

V3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V4	✓	✓		✓	✓	✓	✓
V5	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V8	✓	✓	✓	✓	✓		✓
V9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
V10	✓		✓	✓	✓	✓	✓
V11	✓	✓	✓	✓		✓	✓
V12	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Frekans	12	11	11	12	11	11	12

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların tamamı ($f= 12$) eğitimlerden sonra bağımlılığın tanımı, bağımlılığın sonucu ve bağımlılığın türleri ile ilgili kazanımlar elde ettiklerini ifade ettikleri söylenebilir. Velilerin çoğu ($f= 11$), eğitimlerden sonra bağımlılığın nedenleri, bağımlılığın bileşenleri, tedavi yöntemleri ve bağımlılığın aşamaları ile ilgili kazanımlar elde ettiklerini söylenebilir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir;

“Bağımlılığı ben asrın en büyük tehlikesi olarak görüyorum. Bu eğitim programında bağımlılık ile ilgili bir bölümün olması çok isabetli bir karar olmuş diye düşünüyorum. Bu program sayesinde bağımlılığın ne olduğu ve ne olmadığını, bağımlılığın nedenleri, aile yaşantısının ve özellikle ebeveyn tutumlarının bu konuda ne kadar önemli olduğunu öğrendim. Ayrıca, bu programda bağımlılığın türleri, bağımlılık yapan maddeler ve davranışlar, bunlara karşı alınacak tedbirler ve tedavi

yöntemlerinin neler olduğunu öğrendim. Bağımlılığın bileşenleri, aşamaları ve sonuçları hakkında da yeterli bilgiyi edindiğimi düşünüyorum” (V2).

“Bu program sayesinde bağımlılığı bütün yönleri ile öğrenme imkânı buldum. Bağımlılığın ne olduğu, sebepleri-sonuçları, türleri, nelerden oluştuğunu, aşamaları ve tedavi yöntemleri ile ilgili detaylı bir eğitim aldığımı düşünüyorum” (V7).

“Öncelikle bağımlılık ile farkındalıkların oluşturulması ve konu ile ilgili bilginin paylaşılması açısından bu eğitimi çok önemseydiğimi söylemek istiyorum. Bağımlılığın önüne geçmek için en etkili yöntemin bilgi ve eğitim olduğunu düşünenlerdenim. Bende bu eğitimde bağımlılığın tanımı, şekilleri, nedenleri, sonuçları ve aşamaları hakkında örneklerle bilgiler edindim.” (V12).

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde aile okulu eğitimleri sayesinde katılımcıların bağımlılığın ne olduğu, sebepleri, sonuçları, türleri, aşamaları hakkında bilgiler edindiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların teknoloji kullanımı ile ilgili görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Katılımcıların Teknoloji Kullanımları ile İlgili Görüşleri

Katılımcılar	İnternetin Güvenli kullanımı	Kişisel Bilgi Güvenliği	Bağlantı Cihazlarının	İnternet Etiği	Bilgi Güvenliği	Bilişim Suçları	Siber Zorbalık
V1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
V2		✓	✓	✓	✓		✓
V3		✓	✓		✓	✓	✓
V4	✓	✓		✓	✓	✓	✓
V5	✓		✓	✓		✓	✓
V6		✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 6 (Devamı)

Katılımcıların Teknoloji Kullanımları ile İlgili Görüşleri

V7	✓	✓		✓	✓	✓	✓
V8	✓	✓	✓	✓	✓		✓
V9		✓		✓	✓	✓	✓
V10	✓		✓	✓	✓	✓	✓
V11		✓	✓			✓	✓
V12	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Frekans	7	10	9	10	10	10	11

Tablo 6 incelendiğinde, velilerin tamamına yakını ($f= 11$) eğitimlerden siber zorbalık ile ilgili kazanımlar edindiklerini ifade ederken, velilerin büyük bir kısmı da ($f= 10$), eğitim programından kişisel bilgi güvenliği, internet etiği, bilgi güvenliği ve bilişim suçları ile ilgili kazanımlar elde ettiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca, velilerin bir kısmı ($f=9$), bağlantı cihazlarının güvenliği ve katılımcıların bir kısmı da ($f=7$) internetin güvenli kullanımı ile ilgili kazanımlar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Günümüzde teknoloji ve internetin hızlı kullanımı beraberinde birçok olumsuz durumların yaşanmasına neden olduğunu düşünüyorum. Bu bağlamda, eğitim sürecinde güvenli internet kullanımı, kişisel bilgilerin güvenliği, kullanılan ağların güvenilirliği, internet kullanılırken bazı kuralların ahlaki açıdan ele alınması, internette servis edilen bilgilerin güvenilirliği ve son olarak siber suçlar ile ilgili çok önemli bilgiler edindim” (V1).

“Teknolojik çağda artık internet hayatımızın ayrılmaz bir parçası veya önemli bir ögesi haline geldi. Dolayısıyla internet kullanımının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için bu tür eğitim faaliyetleri önem kazanmaktadır. Bu eğitimde güvenli internet kullanımı nedir? Güvenli internet kullanımını nasıl yapabiliriz? Nelere dikkat etmeliyiz? Kişisel bilgilerimizi nasıl koruyabiliriz? İnternetteki bilginin güvenilirliğini nasıl test edebiliriz? Siber suçlar nelerdir? Siber zorbalık nedir? Buna

benzer suçlardan nasıl korunabiliriz? Gibi birçok soruya cevap bulduğumu rahatlıkla söyleyebilirim” (V4).

“Bu eğitim programında güvenli cihaz kullanımı, kişisel bilgilerin korunması, siber zorbalık ve siber suçların neler olduğunu ve nelerin yapılması gerektiği konusunda faydalı bilgiler edindim. Bu tür eğitim programının özellikle gençler arasında yaygınlaştırılması gerektiğini düşünüyorum” (V11).

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde aile okulu eğitimleri sayesinde katılımcıların güvenli teknoloji ve internet kullanımı, siber suçlar, siber zorbalık ve internetteki bilgilerin güvenilirliği ile ilgili bilgiler edindikleri görülmektedir. Katılımcıların stres ve çatışma konusundaki kazanımları ile ilgili görüşleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Katılımcıların Stres ve Çatışma Konusundaki Kazanımları

Katılımcılar	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	f
Çatışmanın nedenleri ve oluşum sürecini anlamak.	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	11
Empati becerisini geliştirmek	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
Çatışma döngüsünü anlamak		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	10
Çatışma türlerini anlamak.	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10

Tablo 7 (Devamı)

Katılımcıların Stres ve Çatışma Konusundaki Kazanımları

Çatışma ile başa çıkma tekniklerini öğrenmek.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
Stres kaynaklarını öğrenmek	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
Stresle baş etme yöntemlerini öğrenmek ve uygulamak	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12

Tablo 7 incelendiğinde, çatışma ve stres yönetimi konusunda katılımcıların tamamı ($f=12$) empati becerilerini geliştirdiklerini, çatışma ile başa çıkma tekniklerini öğrendiklerini ve stresle baş etme yöntemlerini öğrenip, uyguladıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların tamamına yakını ($f=11$) eğitimlerden çatışmanın nedenleri ve oluşum sürecini anladıklarını ifade ederken, katılımcıların büyük bir kısmı da ($f=11$), eğitimlerden çatışma döngüsünü anladıklarını, çatışma türlerini anladıklarını ve stres kaynaklarını öğrendiklerini belirttikleri söylenebilir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir;

“Çatışma ve stres günümüzün en önemli problemleri olduğunu düşünüyorum. Bu eğitimlere katılmakla bu iki temel problem durumu ile ilgili çok önemli kazanımlar edindiğimi söyleyebilirim. Çatışmanın ve stresin nedenleri, oluşum aşamaları, döngülerini, türlerini ve baş etme mekanizmalarını geliştirmek, özellikle empati beceri konusunda benim için çok faydalı eğitim olduğunu düşünüyorum” (V3).

“Çatışma ve stres günlük yaşamda karşılaştığımız hayati öneme sahip iki durum olarak değerlendiriyorum. Bu eğitimde de bizler çatışma ve stresle ilgili öncesi, oluşum süreci ve sonrasında nelerin yapılması gerektiği ile ilgili hem teorik hem de

uygulamaya dayalı etkinlikler yaptık. Benim için çok başarılı geçti. Öğrendiklerimin benim hayatımda önemli katkılar sunduğunu söyleyebilirim” (V8).

“Yaşadığımız çağda ve birçok problemin kaynağı olarak gördüğüm çatışma ve stres ile ilgili böyle bir eğitim aldığım için kendimi şanslı hissediyorum ve bütün velilere öneriyorum. Bu eğitim sürecinde stresin ve çatışmanın nedenleri, sonuçları, oluşumu ve sonrası ile ilgili bilgiler edindim. Empati becerisini pratikte nasıl kullanılması gerektiğini ve yansımalarını değerlendirme fırsatı buldum. Doğru bildiğim yanlışların farkına vardım” (V11).

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde aile okulu eğitimleri sayesinde katılımcıların çatışma ve stresin nedenleri, döngüsü, türleri ve bat etme yöntemleri ile ilgili bilgiler edindikleri görülmektedir. Katılımcıların aile okulu projesi ile ilgili önerileri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Katılımcıların Proje ile İlgili Önerileri

Katılımcılar	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	f
Projenin yaygınlaştırılması	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
Öğretmenlerin katılımı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
Eğitim süresinin artırılması		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	10
Uygulamaya yönelik olması	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10

Tablo 8 (Devamı)

Katılımcıların Proje ile İlgili Önerileri

Öğrencilere yönelik projelerin hazırlanması	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
Rehber öğretmenlerin katılımı		✓	✓		✓		✓	✓		✓		✓	7
İdarecilerin katılımı	✓		✓	✓		✓		✓	✓	✓			7

Tablo 8 incelendiğinde, Aile Okulu projesi ile ilgili katılımcıları tamamı ($f=12$) projenin yaygınlaştırılması gerektiği, öğretmenlerin eğitimlere katılımı gerektiği ve öğrencilere yönelik projelerin hazırlanması gerektiği ile ilgili önerilerde buldukları görülmektedir. Katılımcıların tamamına yakını ($f=11$) eğitim sürelerinin arttırılması ve eğitimlerin daha çok uygulamaya yönelik olması ile ilgili önerilerde buldukları görülmektedir. Katılımcıları bir kısmı da ($f=7$), eğitimlere öğretmen ve idarecilerinde katılımı ile ilgili önerilerde buldukları söylenebilir. Bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bu tür insanın eğitim projelerinin Türkiye’de yaygınlaştırılması gerektiğini düşünüyorum. Bütün velilere, öğretmenlere ve öğrencilere yönelik benzer çalışmaların yapılması çok faydalı olur. Bence, modüllerin her biri ayrı bir proje olarak ele alınabilir. Daha çok uygulamaya dönük eğitimler ve geniş zaman diliminde ele alınırsa edinilen kazanımların daha çok kalıcı olacağını düşünüyorum. Son olarak, okullarda rehber öğretmenlerin bu tür eğitimleri almaları ve velilere bilgileri aktarmalarının gerekli olduğunu düşünüyorum” (V2).

“Proje çalışması bence mükemmeldi. Ben çok önemli bilgiler edindim. Kesinlikle bu faydalı bilgilere herkes ulaşmalıdır. Özellikle bütün veliler, öğretmenler, idareciler. Zaman yönünde biraz sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Uygulamalı eğitimler olduğunda zaman

konusunda sıkıntılar olabiliyor. Bunun dışında çok faydalı bir eğitim programı olmuş” (V4).

“Öncelikle bu programın bütün velilere, öğretmenlere ve öğrencilere zorunlu olarak verilmelidir. Okullarda rehberlik servisleri bu konuda daha çok aktif olmalıdır. Bu konularda birçok yanlış bildiğimiz bilgi ve yanlış uyguladığımız davranış ve tutumlara sahip olduğumuzu fark ettim. Eğitimler daha uzun zaman dilimlerinde ve vakalar üzerinde verilmesi gerektiğini söyleyebilirim. Teorik bilgi sıkıcı olabiliyor. Vakalar üzerinden eğitimlerin verilmesi hem kalıcı oluyor hem de eğlenceli bir eğitim süreci oluyor. Genel olarak çok güzel ve gerekli bir proje olduğunu düşünüyorum.” (V10)

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Aile Okulu Projesi kapsamında verilen eğitimlere katılan velilerin kazanımları nitel bir yöntem ile incelenmiştir. Aile, veli ve öğrenci eğitimleri ile ilgili çalışmalar, Türkiye’de başta Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere birçok bakanlık, üniversiteler, vakıf ve dernekler tarafından yapıldığı bilinmektedir (Batu, 2008; Şahin ve Özbey, 2007). Türkiye’de yaygın olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından farklı yaş gruplarına yönelik ailelere eğitimler verilmektedir (Cavkaytar, 2007). Öte yandan, Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) Türkiye’de yaygın bir şekilde aile eğitimlerini organize ettiği bilinmektedir. Ancak, covid-19 pandemi süreci sonrasında öğrencilerin gelişim alanlarında ve aile ilişkilerinde bazı sorunların yaşandığının ortaya çıkması Milli Eğitim Bakanlığı’nın farklı bir proje çalışmasına yönlendirdiği söylenebilir. Bu çerçevede, Millî Eğitim Bakanlığı Aile Okulu Projesi adı altında, aile içi iletişim, ailede yaşanması muhtemel çatışma durumları ve ailede stres yönetimi, akran ilişkileri, sosyal ve duygusal beceri gelişimi, sağlıklı teknoloji kullanımı, sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite, ahlaki gelişim ve bağımlılık temalarından oluşan bir proje çalışması hazırlayarak uygulamaya başlamıştır (MEB, 2022). Aile Okulu Projesi kapsamında okul psikolojik danışmanları başta olmak üzere, Aile Okulu Projesinde görev almak isteyen branş öğretmenleri hizmet içi eğitimleri aracılığı ile ilgili eğitimleri alarak görev yaptıkları okullarda aile okul eğitimlerine başlamışlardır. Aile Okulu Projesi eğitimleri Halk Eğitim Merkezleri aracılığı ile ülke genelinde daha çok ailenin eğitim almasının sağlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Okul rehber öğretmenleri ve Aile Okulu Projesi eğitimleri görev yaptıkları okullarda projenin hedefine ulaşması için farkındalık eğitimleri yapmaları ve okullarının bütün velilerine ulaşmaya çalışmaları projenin yaygınlaştırılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece, kapsamlı gelişimsel rehberlik hizmetleri programı, önleyici

rehberlik ve koruyucu rehberlik çalışmaları kapsamında okul veli ilişkisinin güçlendirilmesi sağlanabilir. Bu çalışma ailelerin ve öğrencilerin ruh sağlığını korumada önemli bir işlev görerek Aile Okulu Projesinin amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, okullarda görev alan rehber öğretmenlerce verilecek aile okulu eğitim çalışmaları hem öğrencilerin hem de velilerin ihtiyaçları göz önüne alınarak yapılması eğitim sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada katılımcıların aile okulu kavramını aile eğitimi, aile sorunları, aile okul ilişkileri, çocuk eğitimi, ebeveyn eğitimi ve aile merkezli eğitim kavramları ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Alan yazında aile eğitimleri ile ilgili yapılan çalışmalarda (Aksoy, 2017; Arabacı ve Aksoy, 2015; Canpolat, 2001; Dam, 2008; Erdener, 2016; Metlilo, 2017; Şaban, 2011) katılımcıların aile eğitimi kavramı ile ilgili benzer tanımlamalar yaptığı, ancak bazı çalışmaların (Dam, 2008; Töremen, Çankaya ve Avanoğlu, 2008; Ünal, Yıldırım ve Çelik, 2010) aile eğitimini sadece ebeveyn eğitimleri, bazı çalışmaların (Başaran ve Koç, 2001; Çağdaş, 2002; Ersoy, 2003; Uyanık-Balat, 2007) ise çocuk eğitimleri ile ilişkilendirildikleri görülmektedir. Ancak alan yazında aile okulu kavramını çalışan araştırmaya rastlanmamıştır. Bunun nedeni de Aile Okulu Projesinin MEB tarafından 2022 yılında başlatılan bir proje olmasından kaynaklanabildiği söylenebilir.

Çalışmada katılımcıların aile içi iletişimde farkındalık kazandıkları, iletişimde kullanılan dilin önemi ve duyguların aktarılmasının önemini kazandıkları ve iletişimde problem çözme becerileri kazandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca, çalışmada velilerin gelişim alanları ile ilgili kazanımlar edindiklerini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında aile eğitimlerinin kazanımları ile ilgili yapılan çalışmalarda (Özerk, 2006; Taşkın ve Erkan, 2009; Yavuzer, 2004; Yuen, 2017) katılımcıların benzer kazanımlar elde ettikleri görülmüştür. Bu durum çalışmanın alan yazın bulguları ile örtüştüğünü göstermektedir. Çalışmanın başka bir araştırma sorusu bağımlılık ile ilgili olup, katılımcıların bağımlılığın ne olduğu, sebepleri, sonuçları, bileşenleri, evreleri, türleri ve baş etme yöntemleri hakkında kazanımlar edindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında bağımlılıkla ilgili yapılan birçok çalışma (Akçay ve Özcebe, 2012; Anderson ve Dill, 2000; Avcı ve Güçray, 2010; Coll, Powell, Thobro ve Haas, 2010; Horzum, 2011) bağımlılığın önlenmesinde en önemli faktörlerden birinin bilgilendirme olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Yapılan bu çalışma ile bağımlılığın bütün boyutları ile ele alınması ve velilere bağımlılığın bütün boyutları ile bilgilendirmelerin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışma bu yönüyle alanyazında önceki yapılan çalışmalardan ayrıldığı

söylenbilir. Katılımcıların güvenli internet kullanımı ile ilgili görüşlerinin alındığı soruya katılımcıların güvenli internet kullanımı, kişisel bilgilerin güvenliği, internet etiği, bilişim suçları ve siber zorbalık ile ilgili kazanımlar edindiklerine yönelik cevaplar verdikleri görülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarda her bir tema için farklı farklı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Güvenli internet kullanımı (Eminağaoğlu ve Gökşen, 2009; Kırık, 2014; Tekerek ve Tekerek, 2013), internet etiği (Aslan ve Cansever, 2012; Çakır, Horzum ve Ayas, 2013), bilişim suçları (Gönen, Ulus ve Yılmaz, 2016; Mert, Bülbül ve Sağıroğlu, 2012; Yavanoğlu, Sağıroğlu ve Çolak, 2012), Siber zorbalık (Ünver, Canbay ve Mirzaoğlu, 2009) konularında yapılan çalışmaların verileri ile yapılan çalışmanın bulgularının benzer olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmanın alan yazında aile eğitimleri hakkındaki diğer çalışmalardan ayrıldığı en önemli husus problem durumları aile eğitimleri kapsamında ele alınması ve aile okulu projesi kapsamında eğitime katılan velilerin görüşlerinin alınmasıdır. Çalışmanın diğer bir çalışma alanı çatışma ve stres ile ilgili velilerin görüşlerinin ele alınmasıdır. Katılımcıların çatışma ve stres ile ilgili kapsamlı bilgiler edindikleri ve başa çıkma yöntem ve tekniklerini öğrendiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Çalışmanın bulguları alan yazında yapılan diğer çalışmaların (Çelik ve Çak, 2021; Gençoğlu ve Çiftçi, 2020; Kırmızıgül, 2020; Serhatlıoğlu ve Göncü, 2020) bulguları ile örtüştüğü görülmektedir.

Öneriler

Katılımcıların proje çalışmasının yaygınlaştırılmasının gerekliliği, öğretmen, öğrenci ve yöneticilere yönelik benzer çalışmaların yapılmasının gerekliliği, programın geniş zaman diliminde ve daha çok uygulamaya dayalı olarak yapılması gerektiği konusunda önerilerde bulunduğu görülmüştür. Çalışma bulguları göz önüne alındığında, aile eğitimlerinde sunular üzerinden konuşmalar yerine, velilerde öğrencilerin yaşamış oldukları vakalar üzerinden hareket ederek, velileri de eğitim sürecine aktif katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, velilere klasik oturma düzeninde sunumlar yapmak yerine, psikodrama, grup rehberliği etkinlikleri ile sandalyeleri daire şeklinde düzenleyerek etkileşimi arttırmak, ailelerin önemsendiği ve etkin dinlenildiği mesajını vermek eğitim sürecini daha etkili hale getirecektir. Eğitim sürecinde her bir veliye kendilerini rahat bir şekilde yansıtabileceği bir ortam oluşturmak, eğitim sürecinde koşulsuz saygı ve empati ile dinlemek velilerin kendilerini daha rahat hissetmelerine ve eğitim sürecinde etkileşimin artmasına neden olacaktır (Varol, 2005). Son olarak, Covid-19 salgın dönemi sonrası ve yaşadığımız yüzyıldaki hızlı değişikliklerden kaynaklanan problem durumları bireysel, sosyal alanlarda ve özellikle eğitim alanında baş gösterdiği söylenebilir (Çelik ve Çak, 2021; Serhatlıoğlu ve Göncü, 2020). Buna rağmen, değişmeyen temel olgu, ailenin bireyin

yaşamında hayati öneme sahip olduğu ve olumlu/olumsuz yaşantılarla bireyin yaşamına yön verdiği gerçektir. Bu bağlamda, aile okulu projesinin önemi ortaya çıkmakla birlikte, projenin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılması ile ilgili çalışmaların yapılması daha sağlıklı bireylerin yetişmesi yönünde önemli katkısı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akçay, D., & Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12(2), 66-71.
- Aksoy A. B. (2017). *Aile Eğitimi ve Katılımı*. (Geliştirilmiş 4. Baskı). Hedef Yayıncılık.
- Akyavuz, E. K., & Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4). 723-737.
- Anderson, C. A., & Dill, K. E. (2000). Video games and aggressive thoughts, feelings, and behavior in the laboratory and in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(4), 772-781.
- Arabacı, N., & Aksoy, A. B. (2005). Okul öncesi eğitimi katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 18-26.
- Aslan, N., & Cansever, B. A. (2012). Ergenlerin boş zaman değerlendirme algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2). 151-172.
- Avcı, R., & Güçray, S. S. (2010). An investigation of violent and nonviolent adolescents' family functioning, problems concerning family members, anger and anger expression. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10(1), 65-76.
- Balcı, A. (2020). Covid-19 özelinde salgınların eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 75-85.
- Başaran, S., & Koç, F. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*. Milli Eğitim Basımevi.
- Batu, S. (2008). Gelişimsel yetersizliği olan öğrencilere bakımlarını yapan kişiler aracılığıyla eşzamanlı ipucu kullanılarak ev becerilerinin öğretimi. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43(4), 541-555.
- Bekaroğlu, E., & Yılmaz, T. (2020). COVID-19 ve psikolojik etkileri: Klinik psikoloji perspektifinden bir derleme. *Nesne dergisi*. 8(18), 573-584. DOI: 10.7816/nesne-08-18.14.
- Canpolat, T. (2001). *Öğretmen aile işbirliği ile ailelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Cavkaytar, A. (2007). Turkish parents as teachers: Teaching parents how to teach self-Care and domestic skills to their children with mental retardation. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 42,(1), 85-93.

- Coll, K. M., Powell, S., Thobro, P., & Haas, R. (2010). Family functioning and the development of trust and intimacy among adolescents in residential treatment. *The Family Journal, 18*(3), 255-262.
- Çağdaş, A. (2002). *Anne Baba Çocuk İletişimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Çakır, Ö., Horzum, M. B., & Ayas, T. (2013). *İnternet bağımlılığının tanımı ve tarihçesi. İnternet Bağımlılığı: Sorunlar ve Çözümler*. Anı yayıncılık.
- Çelik, Ş., & Çak, E. (2021). Covid-19 pandemi sürecinin aile üzerine etkisi/the effect of the Covid-19 pandemic process on the family. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences, 6*(11). 54-72.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, (Genişletilmiş 3. Baskı). Celepler Matbaacılık.
- Çiçek, İ., Tanhan, A., & Tanrıverdi, S. (2020). COVID-19 ve eğitim. *Milli Eğitim Dergisi, 49* (1), 1091-1104.
- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7*(14), 75-99.
- Daniel, S. J. (2020). Education and the Covid-19 pandemic, *Prospects, 5*, 1-6.
- Demirkaya, H. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının küresel ısınma kavramını algılamaları ve öğrenme stilleri: Fenomenografik bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 8*, 727-752.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Eminağaoğlu, M., & Gökşen, Y. (2009). Bilgi güvenliği nedir, ne değildir? Türkiye'de bilgi güvenliği sorunları ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11*(4), 01-15.
- Erdener, M. A. (2016). Principals' and Teachers' Practices about Parent Involvement in Schooling. *Universal Journal of Educational Research, 4*, 151-159.
- Ergül, B., & Yılmaz, V. (2020). Covid-19 salgını süresince aile içi ilişkilerin doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (Özel sayı)*, 38-51.
- Ersoy, Ö. (2003). *Aile Katılımı Etkinlikleri. 36-72 aylık çocuklar için yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları*. Morpa Kültür Yayınları.
- Gençoğlu, C., & Çiftçi, M. (2020). Covid-19 salgınında eğitim: Türkiye üzerinden bir analiz. *Tarih Okulu Dergisi, 13*(46), 1648-1673.
- Gönen, S., Ulus, H. İ., & Yılmaz, E. N. (2016). An examination upon the crimes committed on informatics summary. *International Journal of Informatics Technologies, 9*(3), 229-236.
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi *Eğitim ve Bilim, 36*(159). 56-68.
- Kara, Y. (2020). Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri: Bakırköy İlçesi Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7*(7), 165-176.

- Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- MEB, 2022. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. *Aile Okulu Projesi Bülteni*. <https://aileokulu.meb.gov.tr/index.php/services/> 18.11.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Metlilo, E. (2017). *Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı-Kosova örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Mert, M., Bülbül, H. İ., & Sağıroğlu, Ş. (2012). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda güvenli İnternet kullanımı. *Türk Bilim Araştırma Vakfı*, 4,(5), 1-12.
- Özerk, H. (2006). *Ana-babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının, bilgi düzeylerinin ve 11-18 yaş grubu öğrencilerin kendini değerlendirmelerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Pınar, M. A., & Dönel Akgül, G. (2020). The opinions of secondary school students about giving science courses with distance education during the Covid-19 pandemic. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.
- Serhatlıoğlu, S. G., & Göncü, N. (2020). Covid-19 ve aile planlaması hizmetlerine yansımaları. *Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 184-191.
- Serin, E., & Can Koç, M. (2020). Examination of the eating behaviours and depression states of the university students who stay at home during the corona virus pandemic in terms of different variables. *Progress in Nutrition*, 22(1), 3-43.
- Sıntema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implicationsfor STEM education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-6.
- Şaban, C. (2011). *İlköğretim okullarında velilerin eğitime katılım düzeyleri ve tercih ettikleri katılım türleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, F. T., & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12), 6-12.
- Şahinler, Y., Ulukan, M., & Ulukan, H. (2020). Covid-19 Sürecinde fiziksel aktivite yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 171-184.
- Tanhan, A. (2020). COVID-19 sürecinde online seslifoto (OSF) yöntemiyle biyopsikososyal manevi ve ekonomik meseleleri ve genel iyi oluş düzeyini ele almak: OSF'nin Türkçeye uyarlanması. *Turkish Studies (Elektronik)*, 15(4), 1029-1086.
- Tekerek, M., & Tekerek, A. (2013). Öğrencilerin bilgi güvenliği farkındalığı üzerine bir araştırma. *Turkish Journal of Education*, 2(3), 61-70.

- Töremen, F., Çankaya, İ., & Avanoğlu, Y. (2008). Okul Anneliği: Okul Güvenliğine Yönelik Bir Model Önerisi. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 11, 56 - 69.
- Taşkın, N., & Erkan, S. (2009). Babalara verilen eğitimin babaların çocuklarıyla ilgilenmelerine etkisi: Deneysel bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 136-148.
- UNESCO, 2020. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. COVID-19 educational disruption and response.* <https://en.unesco.org/themes/educationemergencies/coronavirus-school-closures> Erişim tarihi: 19.11.2022.
- Uyanık-Balat, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 89-99.
- Ünal, A., Yıldırım, A., & Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 261-272.
- Ünver, M., Canbay, C., & Mirzaoğlu, A. G. (2009). Siber güvenliğin sağlanması: Türkiye'deki mevcut durum ve alınması gereken tedbirler. *Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Yayınları*, 8, 1-88.
- Varol, N. (2005). *Aile Eğitimi*. Kök Yayıncılık.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S., & Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1729-1748.
- WHO, 2020. *WHO Director-General's opening remarks at the Mission briefing on COVID-19* <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-mission-briefing-on-covid-19>. Erişim tarihi 15.11.2022.
- Yavanoğlu, U., Sağıroğlu, Ş., & Çolak, İ. (2012). Sosyal ağlarda bilgi güvenliği tehditleri ve alınması gereken önlemler. *Politeknik Dergisi*, 15(1), 15-27.
- Yavuzer, H. (2004). *Ana Baba Okulu*. Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, S. (2020). Salgınların sosyal-psikolojik görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) Pandemi örneği. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 1331-1351.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yuen, L. H. (2017). Personal growth and development of parent leaders through a group parent education program. *Teacher Development*, 21(4), 547-560.
- Turaçoğlu, İ. (2009). *Genel Kimya dersi kimyasal bileşiklerin adlandırılması konusunda Jigsaw Tekniğinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.